

طراحی الگوی نهادینه شدن اخلاق در ورزش

دکتر زینب مندعلی زاده

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اراک

(تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۰۳، تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۲/۰۱)

چکیده

زمینه: ارتباط میان اخلاق و ورزش و نهادینه شدن آن در جامعه از جمله موضوعات محوری است که توجه به آن در سطح وسیعی می‌تواند بانی دگرگونی عظیم اجتماعی و اخلاقی شود. هدف پژوهش حاضر مطالعه چگونگی نهادینه شدن اخلاق در ورزش از دیدگاه صاحب‌نظران ورزشی و ارائه الگو است.

روش: روش پژوهش کیفی با استفاده از نظریه برخاسته از داده‌ها مبتنی بر رویکرد نظام‌مند داده بنیاد بود. مشارکت‌کنندگان در تحقیق متخصصان ورزشی در حوزه اخلاق بودند. نمونه شامل ۲۰ نفر از این متخصصان بود. روش نمونه‌گیری، هدفمند بود و نمونه‌گیری تا مشارکت‌کننده بیستم به منظور رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت. ابزار پژوهش، استفاده از مصاحبه عمیق بود. جهت تحلیل داده‌ها از رویکرد داده بنیاد که شامل سه مرحله، کدگذاری باز، محوری و انتخابی است استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل داده‌ها طی سه مرحله، کدگذاری باز، محوری و انتخابی حاکی از ۲۱ مقوله بود که در قالب مدل پارادایمی شامل: شرایط علی (انگیزه‌های درونی، عوامل محیطی)، شرایط زمینه‌ای (نهادهای، عوامل نهادی، عوامل قانونی)، شرایط واسطه‌ای (محیط رسانه)، راهبردها (مدیریتی، آموزشی و) و پیامدها (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) بود.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد فرهنگ‌سازی اخلاق در ورزش از طریق هماهنگی بین نهادها و نیز الگوهای نقش مانند ورزشکاران و ستارگان این عرصه به واسطه مشارکت رسانه‌های گروهی و تغییر سیستم تنبیه و پاداش می‌تواند در نهادینه شدن اخلاق در ورزش مؤثر باشد.

کلیدواژگان: اخلاق، ورزش، نهادینه شدن.

سر آغاز

امروزه ورزش به‌عنوان یکی از پرنفوذترین کالاهای فرهنگی در جهان معرفی شده است که در ایام فراغت و سرگرمی از طریق رسانه‌ها و یا حضور در ورزشگاه‌ها مورد استفاده افشار گوناگون قرار می‌گیرد. یکی از ابعاد ورزش، رویکردی اخلاقی به ورزش است که حلقه گمشده جامعه حال حاضر است. این وضعیت از آن جهت حائز اهمیت است که با رشد روزافزون تمایلات افراد به فعالیت‌ها و رقابت‌های ورزشی و تماشای آن، ورزش به یک پدیده پرنفوذ و نهادی اجتماعی تبدیل شده است که نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل بخشیدن به شخصیت و رفتار افراد جامعه بازی می‌کند (۱).

اخلاق ورزشی، دانشی میان‌رشته‌ای است که به بیان نظام‌مند مسئولیت‌های اخلاقی افراد درگیر در ورزش می‌پردازد. بر این اساس، اخلاق ورزشی «به کار بستن ارزش‌های اخلاقی^۱ در موقعیت‌های ورزشی است».

در حقیقت اخلاق ورزشی مفهومی است که به ارزش‌های اخلاقی اجتماعی موجود در ورزش نسبت داده می‌شود و همچنین توصیفی است از رفتار بر وفق هنجارها، مقررات و انتظارات (از سوی فرد یا گروه) در زمینه ورزش. اخلاق ورزشی مقوله‌ای گسترده است که عرصه‌های مختلف ورزشی، شرکت‌کنندگان و وابستگان به حوزه ورزش از جمله ورزشکاران، مربیان، داوران، هواداران و مدیران ورزشی را در برمی‌گیرد (۲).

انسان به طور فطری به ارزش‌های اخلاقی گرایش دارد و زندگی سالم ایجاد می‌کند تا بایدهای اخلاقی مبتنی بر اعتقادات و ضوابط اجتماعی را انجام داده و از نبایدها اجتناب نماید. ورزش به عنوان یکی از پدیده‌های مؤثر در ساخت فرهنگ و اخلاق جامعه می‌تواند نقشی کارساز در بالندگی جوانان، الگوسازی و تفاخر ملی ایفا نماید. کارکردهای اخلاقی رفتارهای ورزشی همیشه محل تأمل بوده است، چرا که میل به موفقیت

نویسنده مسئول: نشانی الکترونیکی: z-mondalizade@araku.ac.ir

که چه عواملی بر نهادهنده شدن ورزش در جامعه اثرگذار است و نیز نهادهنده شدن ورزش در جامعه چه پیامدی می‌تواند داشته باشد. پاسخ به این سؤالات می‌تواند به فراهم شدن چارچوب ملی اثربخش اخلاقی در ورزش کمک کند.

روش

روش تحقیق کیفی مبتنی بر نظریه داده بنیاد بود. نظریه داده بنیاد یک طرح پژوهش کیفی است که در آن محقق نوعی تبیین کلی (یا نظریه) از یک فرایند، اقدام یا تعامل ارائه می‌دهد که حاصل دیدگاه‌های تعداد زیادی از مشارکت‌کنندگان است (۱۵).

جامعه آماری شامل متخصصان ورزشی (اساتید ورزش و نیز مربیان حوزه ورزش) که به نوعی با موضوع اخلاق در ورزش سر و کار داشتند، بود. نمونه آماری شامل ۲۰ نفر بود. روش نمونه‌گیری هدفمند بود. ۸۳ درصد نمونه‌ها مرد و ۱۶ درصد زن بودند که از این تعداد ۴۰ درصد را استادان مدیریت ورزشی، ۱۵ درصد روزنامه‌نگاران ورزشی، ۲۰ درصد ورزشکاران ورزش‌های حرفه‌ای و قهرمانی و ۲۵ درصد کارکنان ادارات ورزش و جوانان را تشکیل می‌دادند. ۴۴ درصد مشارکت‌کنندگان دارای مدرک دکتری، ۴ درصد کارشناسی ارشد، ۴۰ درصد کارشناسی و ۸ درصد کاردانی و پایین‌تر بودند. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت که از نمونه ۱۵ به بعد مباحث و کدهای استخراج شده تکراری بود، با این حال به منظور اطمینان، نمونه‌گیری و مشارکت متخصصان تا نفر بیستم ادامه داشت.

ابزار پژوهش استفاده از مصاحبه عمیق بود. این نوع مصاحبه، غنی‌ترین داده‌ها را خلق می‌کند و هدف آن استنباط عمیق و موارد مهمی است که بتوان از آن‌ها در تجزیه و تحلیل استفاده کرد (۱۶). در حقیقت طرح سؤال‌های باز یکی از ویژگی‌های مصاحبه‌های عمیق است و این سؤال‌ها باید طوری مطرح شود که هدف پژوهش را پوشش دهد (۱۷). سؤالات مصاحبه بر اساس مدل پارادایمی و رهیافت نظام‌مند طراحی شد. نمونه‌هایی از سؤال‌ها مصاحبه با صاحب‌نظران این بود اخلاق در ورزش را چگونه تعریف می‌کنید؟ نمود اخلاق و بی‌اخلاقی در جامعه ورزشی چیست؟ نهادهنده شدن اخلاق در ورزش به چه معنایی است؟ چه عواملی بر نهادهنده شدن اخلاق در ورزش اثر می‌گذارد؟ محیط در اثرگذاری بر اخلاقیات در جامعه ورزش چگونه ارزیابی می‌شود؟ چه راهکاری برای نهادهنده شدن اخلاق ورزش در جامعه وجود دارد؟ چه راهبردهایی را برای پیشبرد اخلاق و نهادهنده شدن آن پیشنهاد می‌کنید، چه پیامدهایی را در نتیجه توسعه اخلاق در ورزش متصور هستید؟ و در پایان مطلبی هست که نگفته باشید.

قبل از مصاحبه با افراد به منظور حداکثر مشارکت متخصصان، نامه‌ای همراه با جزئیات اساسی اهداف مطالعه و سؤال‌های مرتبط با آن توسط رایانامه به مشارکت‌کنندگان ارسال شد و از آنها جهت ملاقات حضوری درخواست شد. مدت زمان مصاحبه‌های بین ۱۵ تا ۳۵ دقیقه متغیر بود. به مصاحبه‌شوندگان اطمینان داده شد که نظرات آنها محرمانه بوده و صرفاً در راستای پژوهش علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در ورزش‌های قهرمانی باعث ایجاد چالشی در این زمینه شده است (۳). بنابراین همیشه تضادی بین اخلاق ورزشی و رفتارهای ورزشی در جوامع وجود داشته است که این مهم لزوم توجه به اخلاق ورزشی برای همه ذی‌نفعان جامعه مانند ورزشکاران، رسانه‌های گروهی و مربیان و کارکنان سازمان‌های ورزشی و نیز مردم را بااهمیت می‌سازد. برای هر کدام از این ذی‌نفعان، اخلاق در حوزه اخلاق کاربردی تعریف می‌شود، به عنوان مثال: اخلاق رسانه^۲، اخلاق ورزشکاران^۳، اخلاق مربیان^۴، اخلاق داوران^۵ و

نهادهنده شدن^۶ اخلاق در ورزش بحث مهمی در جامعه امروز است. جامعه، نیازمند ورزشکاران بااخلاق و شناخته شدن اخلاق و قرین شدن اخلاق با ورزش است. معنای نهادهنده شدن به واقعیت اجتماعی شدن، استمرار و فراگیری برمی‌گردد. نهادهنده شدن فرایند توسعه یا تغییر قوانین و رویه‌هایی است که بر مجموعه‌ای از تعاملات انسانی اثر می‌گذارد. نهادهنده شدن فرایندی به منظور تنظیم رفتار اجتماعی در قالب سازمان یا جوامع است که حداقل سه اقدام در این فرایند می‌تواند متفاوت باشد: قانون‌گذاری، اقتباس از قانون و تغییر قانون یا جایگزینی قوانین قدیمی با قوانین جدید. نهادهنده شدن فرایندی پویا است (۴). عمل نهادهنده شده، به عنوان رفتاری تعریف شده است که توسط دو یا چند نفر اجرا شده، طی زمان ادامه پیدا می‌کند و به عنوان بخشی از عملکرد روزانه سازمانی وجود دارد (۵).

در این راستا پژوهش‌های پراکنده‌ای به بررسی موضوعات اخلاقی در ورزش پرداخته است اما تحقیقی داخلی که به مطالعه نهادهنده شدن اخلاق در ورزش بپردازد تاکنون انجام نشده است. تحقیقات داخلی به توصیف ترویج اخلاق^۷ در میان ورزشکاران (۶)، موانع توسعه رشد اخلاق (۷)، وضعیت توسعه رفتار اخلاقی (۸)، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید (۹)، الگوی توسعه اخلاق حرفه‌ای (۱۰)، وضعیت تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال (۱۱) پرداخته‌اند.

در پژوهش‌های خارجی نیز تأثیر تعهد سازمانی، ارتباطات روان‌شناختی و فرهنگ اخلاق‌گرا بر نهادهنده شدن (۱۲)، اثر نهادهنده شدن اخلاق در کاهش تقلب و فریب (۱۳) را مورد مطالعه قرار دادند. به طور خاص، محققان در پژوهشی، استانداردهای اخلاقی^۸ بازی منصفانه^۹ را مورد بررسی قرار دادند از نظر ایشان، بین رفتارهای فردی که به دنبال احترام و حفظ اخلاق و وضعیت صحیح است و سیستم ورزشی که باعث تقویت یا هدایت یک جهت‌گیری غیراخلاقی می‌شود که در آن ورزشکار به هر وسیله‌ای به دنبال پیروزی است تناقض وجود دارد و همین معضل نهادهنده شدن اخلاق ورزشی^{۱۰} و رسیدن به استانداردهای ورزشی را با مشکل مواجه کرده است. این تعارض تنها با همکاری مشترک دولت و نهاد جامعه مدنی، کسب و کار و فرد می‌تواند بر مشکلات موجود غلبه کند و از این طریق سلامت اخلاقی^{۱۱} و توسعه جامع را تضمین کند (۱۴). توسعه ورزش و روح جوانمردی^{۱۲} و مروت می‌تواند از آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی پیشگیری کند. با توجه به اهمیت این مطلب و اینکه تاکنون پژوهش‌های داخلی انجام شده به فرایند نهادهنده شدن و عوامل مؤثر بر آن نپرداخته‌اند این مقاله در جستجوی پاسخ به این سؤال است

شده‌اند، عبارت است از: ضریب توافق درصدی، ضریب کاپای کوهن (۱۹). روش توافق درصدی پرستفاده‌ترین و ساده‌ترین روش برای محاسبه پایایی بین کدگذاران است. بدین منظور از میان کل مصاحبه‌ها، سه نمونه به صورت تصادفی انتخاب و هر کدام از آنها دو بار در فاصله زمانی ۱۴ روز کدگذاری شد. سپس کدهای مشخص شده، در دو فاصله زمانی، برای هر کدام از مصاحبه‌ها کدهایی که در دو فاصله زمانی مشابه هستند با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص می‌شوند. از فرمول ذیل برای درصد پایایی استفاده شد.

$$\times 2 \text{ تعداد توافقات}$$

$$100\% \text{ تعداد کل کدها} = \text{درصد پایایی}$$

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۱۴ روزه برابر ۱۵۰، تعداد کل توافقات ۵۶ و تعداد کل عدم توافقات ۱۸ بوده است. پایایی باز آزمون ۷۴٪ به دست آمد که بیشتر از ۶۰ درصد بوده (۲۰) و قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید است.

شاخص ثبات، سازگاری درک یا تفسیر یک فرد را در مورد یک متن خاص، در طی زمان اندازه می‌گیرد، درحالی‌که پایایی بین کدگذاران میزان سازگاری درک یا معنای مشترک متن را اندازه می‌گیرد. پایایی بین کدگذاران به درجه‌ای اشاره دارد که دو یا چند کدگذار نتایج یکدیگر را تکرار می‌کنند. برای محاسبه پایایی، شاخص پایایی بین کدگذاران نسبت به شاخص ثبات عینی‌تر است (۲۰). بدین منظور محقق همکار، نیز تعداد سه مصاحبه را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی با کمک فرمول بالا به دست آمد.

همان‌گونه که جدول ۲ نشان می‌دهد میزان پایایی به دست آمده ۷۶ درصد است که قابل قبول و مورد تأیید است.

جدول ۱: محاسبه پایایی باز آزمون (شاخص ثبات)

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون
۱	IN1	۴۰	۱۶	۵	۸۰٪
۲	IN2	۳۵	۱۳	۴	۷۴٪
۳	IN3	۷۵	۲۷	۹	۷۲٪
	مجموع	۱۵۰	۵۶	۱۸	۷۴٪

جدول ۲: پایایی بین دو کدگذار

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون
۱	TN	۳۸	۱۶	۸	۸۴٪
۲	MN	۶۷	۲۵	۵	۷۴٪
۳	KN	۳۳	۱۲	۹	۷۲٪
	مجموع	۱۳۸	۵۳	۲۲	۷۶٪

یافته‌ها

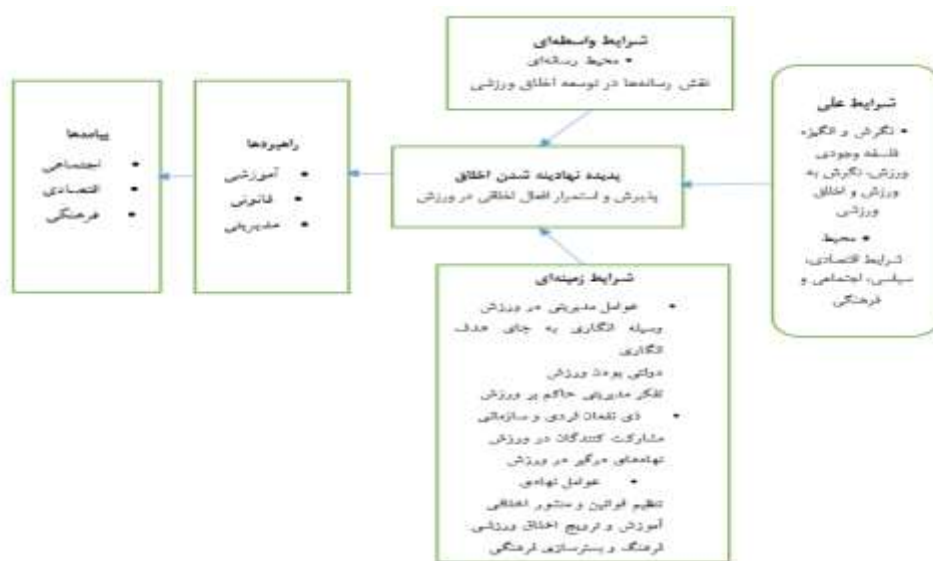
یافته‌های تحقیق از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها با افراد، در مجموع حاکی از استخراج ۱۲۹ کد بود. کدهای استخراج شده در مقوله‌های ذیل دسته‌بندی شد که حدود ۵۵ کد تکراری بود.

جدول ۳: نمونه‌ای از کدبندی مصاحبه‌ها به مفاهیم، مقوله و کدگذاری محوری

دسته‌بندی	مقوله	مفاهیم
عوامل مدیریتی در ورزش	وسیله انگاری ورزش به جای هدف‌انگاری	جابه‌جا شدن ارزش‌های ورزشی در کسب مدال
		نتیجه‌گرایی
		حاکمیت دیدگاه مادی
		تجاری شدن
		حرفه‌ای‌گرایی
		وابستگی ورزش به دولت
	دولتی بودن ورزش	عدم شفافیت قراردادهای مالی
		وضعیت اقتصادی در جامعه
		وابستگی رسانه‌ها به بودجه‌های دولتی
		رد و بدل شدن پول‌های کلان بدون توجه به اخلاق حرفه‌ای
		سیستم مدیریتی در ورزش
		فقدان نظارت در سیستم ورزش
	تفکر مدیریتی حاکم بر ورزش	رویکرد سلیقه‌ای در مدیریت ورزش
		فعالیت جزیره‌ای و جداگانه نهادهای درگیر در ورزش در بحث اخلاق
		نظام تنبیه و پاداش در ورزش

حاکم بر ورزش (وسیله انگاری به جای هدف‌انگاری ورزش، دولتی بودن ورزش، مدیریت حاکم بر ورزش)، نگرش و انگیزه افراد (فلسفه وجودی ورزش، نگرش به ورزش و اخلاق ورزشی)، وضعیت بی‌اخلاقی (نمودهای بی‌اخلاقی ورزشی در جامعه) و در نهایت مفهوم اخلاق (ویژگی‌های اخلاقی)، راهکارهای نهادینه شدن اخلاق در ورزش (راهبردهای قانونی، مدیریتی و آموزشی)، پیامدهای نهادینه شدن اخلاق در ورزش (پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) و مفهوم نهادینه شدن اخلاق در ورزش (استمرار و پذیرش ارزش‌های اخلاقی).

در جدول ۳ نمونه‌ای از مقوله‌ها و تم‌های اصلی نشان داده شده است. مفاهیم استخراج شده مصاحبه‌ها در باب اخلاق در ورزش و موضوعات پیرامون آن نشان از ۱۱ مقوله کلیدی است که اخلاق را تحت تأثیر قرار می‌دهد از جمله محیط رسانه‌ای (نقش رسانه در توسعه اخلاق در ورزش، عوامل نهادی (تنظیم قوانین و منشور اخلاقی^{۱۳}، نقش رسانه در توسعه اخلاق، آموزش و ترویج اخلاق اسلامی و فرهنگ و بسترسازی فرهنگی)، عوامل محیطی (شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی)، ذی‌نفعان فردی و سازمانی (نهادهای درگیر و مشارکت‌کنندگان فردی)، تفکرات مدیریتی

نگاره ۱: الگوی نهادینه شدن اخلاق در ورزش

هنگفت دولتی پیامدهای منفی مانند تجارت گرایبی، سیاست زدگی و رشد تبانی و فساد را در پی داشته است.

تفکرات مدیریتی رایج در ورزش از جمله وسیله انگاری ورزش به جای هدف‌انگاری از عوامل مهم دیگر است. هدف قرار دادن پیروزی به هر قیمت - که ناشی از تفکرات مدیریتی نهادها و باشگاه‌های ورزشی است - مهم‌ترین هدف مدیران ورزشی به شمار می‌آید. نتایج این بخش با نتایج تحقیق برخی از پژوهشگران همسو است (۶، ۱۴، ۷). علاوه بر این، در سیستم مدیریتی، تناقض بین رفتار و عملکرد در سازمان‌های ورزشی مشکلی در نهادینه شدن اخلاق در ورزش ایجاد می‌کند. به نظر می‌رسد نهادینه شدن اخلاق در ورزش به دلیل تناقض بین آنچه توجه به ارزش‌ها، هنجارها، آموزش مبانی اخلاقی، تدوین قوانین و منشور اخلاقی با عمل به رویه‌های اخلاقی ورزشی است با مشکل مواجه است که این به دلیل سیستم ورزشی حاکم بر جامعه و در نتیجه محیط ورزش است. نهادهایی مانند مساجد، شهرداری‌ها، سازمان‌ها و ادارات وابسته به ورزش که تصمیمات آنها به تناسب ارزش‌های ملی مورد توجه دولتمردان و مردم است می‌تواند در نهادینه شدن اخلاق در ورزش مؤثر باشد. نهادهای آموزشی با آموزش‌های کاربردی و عمل‌گرایانه می‌تواند نقش محوری در نهادینه شدن اخلاق در ورزش داشته باشد. تحقیقاتی نیز نقش نهادها و سازمان‌ها را در نهادینه شدن اخلاق در ورزش مهم دانستند (۱۲، ۱۴، ۲۳، ۷).

شرایط مداخله‌گر یا واسطه‌ای، شرایط وسیع و عامی همچون فرهنگ، فضا و غیره است که به عنوان تسهیل‌گر و یا محدودکننده راهبردها عمل می‌کند. شرایط مداخله‌گر، اجرای راهبردها را تسهیل و تسریع کرده و یا به عنوان یک مانع دچار تأخیر می‌کند. در مرحله کدگذاری در ۵ مفهوم و یک مقوله شناسایی شد. نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که فرهنگ و رویه‌های فرهنگ‌سازی می‌تواند تسهیل‌کننده نهادینه شدن اخلاق در ورزش باشد از این‌رو محیط رسانه‌ای نقش و جایگاه مهمی در این فرایند دارد. نتایج این بخش با تحقیقی در بیان نقش ارتباطات و فرهنگ همسو است (۱۲). به نظر می‌رسد آگاهی-بخشی و آموزش‌های اخلاقی^{۱۴} در نهادینه‌سازی اخلاق در ورزش نقش مهمی داشته باشد چنان‌که از منظر قرآن، با آگاهی بخشی، جامعه انسانی به سوی فطرت خدایی حرکت و زمینه خودسازی مردم فراهم می‌شود و آنگاه در مرحله عمل و برخورد با هم‌نوعان خویش نیز آن اخلاق قرآنی و الهی را ظاهر و آشکار می‌سازند. در نتیجه آگاهی‌بخشی و آموزش گام مهمی در درونی‌سازی ارزش‌ها و به ویژه ارزش‌های اخلاقی از منظر قرآن است که سبب بیدارسازی مردم می‌شود (۲۴). ورزش و رسانه‌های گروهی چون تلویزیون، رادیو، مطبوعات، خبرنگاران و مجریان این رسانه‌ها ویژگی‌های مشترک بسیاری دارند و آن این است که هر دو متولی ایجاد ارتباط عظیم بین مردم هستند و هر دو موانع نژادی، فرهنگی و فواصل جغرافیایی بین افراد را از بین می‌برند و بر ورزش جوامع از نظر رفتاری و اخلاقی تأثیرگذارند.

در نهایت کدگذاری انتخابی حاصل از فرایند نهادینه شدن اخلاق در ورزش در نگاره ۱ نشان داده شده است..

بحث

هدف این مقاله مطالعه عوامل مؤثر بر نهادینه شدن اخلاق در ورزش از دیدگاه متخصصان این امر است. نهادی شدن عبارت است از «تدارک و فراهم کردن زمینه‌هایی که موجب پایداری، ثبات، تداوم و فراگیر شدن رفتارهای مطلوب می‌شود» (۲۱). با توجه به الگوی نظام‌مند، ۵ مؤلفه شرایط علی، شرایط واسطه‌ای، شرایط زمینه‌ای، پیامدها و راهبردها استخراج شد.

شرایط علی رویدادهایی است که موقعیت‌ها، مباحث و مسائل مرتبط با پدیده را خلق می‌کند و تا حدی تشریح می‌کند که چرا و چگونه افراد و گروه‌ها به این پدیده مبادرت می‌ورزند. در حقیقت، منظور از شرایط علی، رویدادها یا اتفاقاتی است که بر این پدیده تأثیر گذاشته و منجر به بروز آن می‌شود. در نتیجه ۱۰ مفهوم در قالب ۳ مقوله از مصاحبه‌ها استخراج گردید. بر این اساس نگرش افراد نسبت به موضوعات اخلاقی و نیز عوامل محیطی از جمله علی است که بر فرایند نهادینه شدن اخلاق تأثیر گذار است. مؤلفه‌هایی مانند نگاه و نگرش به ورزش به عنوان بیش از تنها ورزش کردن، اهمیت دادن به ورزش و توجه به فلسفه ورزش و آگاهی دادن به افراد در این زمینه از عوامل اثرگذار بر نهادینه شدن اخلاق در ورزش است. نگرش به نهادینه شدن اخلاق در ورزش پیش‌نیاز رفتار و عمل به ثبات اخلاقی است. در این راستا، فرهنگ اخلاقی‌گرا در بحث نهادینه شدن اخلاق در ورزش مهم تلقی شده است (۱۲). وضعیت اقتصادی، شرایط سیاسی، موقعیت فرهنگی و نیز اجتماعی می‌تواند در تحت فشار قرار دادن یا درست رفتار کردن اثرگذار باشد. بر اساس تئوری سلسله مراتب نیازها، در صورتی که نیازهای اولیه انسان فراهم نشود، وی نمی‌تواند به مراحل بالاتر که رسیدن به احترام و منزلت اجتماعی اخلاقی است دست پیدا کند. البته باید توجه داشت که سلسله مراتب نیازها ضرورتاً از الگوی ارائه شده پیروی نمی‌کند اما این سلسله مراتب، الگویی است که در اکثر موارد صادق است. در حقیقت نیاز موجب ایجاد تنش در فرد می‌شود و ممکن است بر نگرش و رفتار کاری فرد اثر بگذارد (۲۲).

شرایط زمینه‌ای، شرایطی است که راهبردها و اقدامات تحت آن، به اداره پدیده می‌پردازد. بر این اساس، از مصاحبه‌شوندگان به صورت ضمنی این موضوع سؤال شده و در مرحله کدگذاری ۴۴ مفهوم در قالب هشت مقوله جزء شرایط زمینه‌ای شناسایی شد. از جمله عواملی که نهادینه شدن اخلاق را تحت تأثیر قرار می‌دهد، عوامل نهادی، عوامل مدیریتی و نیز نهادها و ذی‌نفعان مشارکت‌کننده در ورزش بود. به نظر می‌رسد عوامل نهادی مانند قوانین و مقررات موجود و از جمله وابستگی ورزش به بودجه دولتی نیز زمینه‌ساز بروز فساد در ورزش و در نتیجه گسترش بی‌اخلاقی در ورزش و سازمان‌های ورزشی است. چنان‌که اتکا به بودجه

مدیرانی که اداره امور دیگران را در اختیار دارند داشتن ویژگی‌های اخلاقی نقش می‌تواند در پرورش سیرت‌های اخلاقی کارکنان و یا تمامی ذی‌نفعان کمک کند. در این راستا، در تحقیقی رابطه بین سیرت‌های اخلاقی مدیران با توسعه سرمایه انسانی مورد بررسی قرار گرفته و نتایج نشان داده است که بین پایداری به عهد و پیمان، برپاداشتن حق و عدل، شرح صدر و حسن خلق با توسعه سرمایه انسانی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشته است (۲۶). به عبارتی این تحقیق نشان داد که برای توسعه سرمایه انسانی می‌بایست مدیران به سیرت‌های اخلاقی توجه کنند. علاوه بر این مربیان نیز باید به تفکر و اخلاق بازیکن اهمیت دهند.

پیامدها شامل پیامدهای مشهود و نامشهودی است که در اثر نهادهنده شدن اخلاق در ورزش برای ذی‌نفعان ایجاد می‌شود. در مرحله کدگذاری، ۱۱ مفهوم در قالب سه مقوله به عنوان پیامد شناسایی شد که عبارت بود از: پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی. نهادهنده شدن اخلاق می‌تواند به کنترل دوپینگ و در نتیجه تندرستی و سلامتی افراد ورزشکار کمک نماید. از طرفی نهادهنده شدن اخلاق در ورزش می‌تواند اثرات مثبتی بر سلامت روانی افراد جامعه داشته و به بهبود سرمایه اجتماعی (اعتماد، فهم متقابل، ارزش‌های مشترک و ...) کمک کند. سرمایه اجتماعی به عنوان بخشی از هنجارهای اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد (۲۷).

از جمله محدودیت‌های تحقیق، محدود بودن مطالعات پیشین بوده است که تاکنون تحقیقی در راستای نهادهنده شدن اخلاق در ورزش انجام نشده بود. علاوه بر این پیشینه تحقیق در این زمینه کم بود.

نتیجه‌گیری

در نتیجه‌گیری کلی به نظر می‌رسد عوامل نهادی و تفکر مدیریتی^{۱۶} یا به عبارتی مدیریت حاکم بر ورزش می‌تواند نقش مهمی در نهادهنده شدن اخلاق در ورزش داشته باشد. مهم‌تر از همه، نقش رسانه‌ها و هماهنگی بین نهادها برای آموزش، پیاده‌سازی اخلاق و نیز رعایت قوانین برای همه اقشار جامعه است. به نظر می‌رسد عوامل محیطی مانند شرایط اقتصادی، سیاسی و اجتماعی نیز بر توسعه اخلاقیات در جامعه تأثیر دارد. توجه رسانه‌های گروهی به موضوع اخلاق در ورزش و نیز توسعه و تبلیغ اخلاق اسلامی در رسانه‌ها و ارزش‌گذاری نسبت به آن می‌تواند به نهادهنده شدن ارزش‌های اخلاقی در جامعه ورزشی کمک کند. نهادهای درگیر در امر ورزش نیز به صورت مستقل نمی‌توانند بر نهادهنده‌سازی اخلاق در ورزش عمل کنند.

به نظر می‌رسد الگوی دیالکتیک و هماهنگی بین نهادهاست که در نهادهنده شدن اخلاق می‌تواند تأثیرگذار باشد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود فرهنگ‌سازی اخلاق در ورزش از طریق هماهنگی بین نهادها و نیز الگوهای نقش مانند ورزشکاران و ستارگان این عرصه به واسطه مشارکت رسانه‌های گروهی و تغییر سیستم تنبیه و پاداش صورت پذیرد. در واقع تعهد و مشارکت تمامی سازمان‌ها و نهادهای درگیر در ورزش و عملکرد آنها به صورت یک کل می‌تواند ابزاری برای توسعه اخلاق باشد.

راهبردها و اقدامات، طرح‌ها و کنش‌هایی هستند که به نهادهنده شدن اخلاق در ورزش کمک می‌کنند. در مرحله کدگذاری ۱۵ مفهوم در قالب سه مقوله شناسایی شد. از جمله راهبردهای مطرح شده عبارت بود از:

رعایت قوانین و مقررات و در نظر گرفتن منشورهای اخلاقی در ورزش و اهمیت قائل شدن برای آن می‌تواند در نهادهنده شدن اخلاق در ورزش کمک‌کننده باشد چنان‌که در قرآن نیز با هشدار دادن قوانین و بیم دادن و ترساندن و گاهی تشویق و بشارت دادن به فضل و رحمت الهی برای نهادهنده‌سازی اخلاق به کار گرفته شده است.

معرفی ورزشکاران الگو، در فضائل اخلاقی^{۱۵} از سوی رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در پیاده‌سازی اخلاق در جامعه کمک کند. مدل نقش این ورزشکاران می‌تواند معیار اخلاقی مناسبی برای جوانان و ورزشکاران و تمامی ذی‌نفعان فراهم نماید. در نتیجه الگو قرار دادن ورزشکاران و کسانی که به نحوی با ورزش سر و کار دارند می‌تواند مؤثر باشد. در قرآن نیز به این الگوها بارها اشاره شده است از جمله حضرت رسول اکرم (ص) و حضرت ابراهیم (ع) به عنوان الگو معرفی شدند تا انسان در صفات و روحیات به ایشان نزدیک شود و به خودسازی عملی بپردازد (۲۴).

تعبیر سیستم تنبیه و پاداش می‌تواند راهبردی برای توسعه نهادهنده شدن اخلاق در ورزش باشد. پیروزی به هر قیمت و پاداش بر اساس این پیروزی‌ها نمی‌تواند بستری برای ارزش قائل شدن به اخلاق و رواج اخلاق در ورزش باشد. به نظر می‌رسد

نقش رسانه‌ها در فرهنگ‌سازی و بسترسازی فرهنگی قابل چشم‌پوشی نیست. از طرف دیگر نهادهای درگیر در امر ورزش نیز به صورت مستقل نمی‌توانند بر نهادهنده‌سازی اخلاق در ورزش عمل کنند بلکه الگوی دیالکتیک و هماهنگی بین آنهاست که در این زمینه تأثیرگذار است. به عبارتی مشارکت گروهی و انتقال کیفی برنامه‌ها و منشورهای اخلاقی راه‌حلی برای استمرار اخلاق و افعال اخلاقی است.

ارزش‌ها جهت ایجاد ثبات در شخصیت افراد و حیات اجتماع بسیار مهم و به عنوان عاملی تأثیرگذار در نظر گرفته شده است، به گونه‌ای که آموزش و اشاعه صحیح آنها امری ضروری محسوب می‌شود. در مورد رویکردهای آموزش اخلاقی و ارزشی تحقیقات فراوانی انجام شده است که این رویکردها متنوع و کاملاً متکثرند، از جمله رویکردهای تلویحی و ذهنی، و رویکردهای عمل‌گرا یا پراگماتیسم. بر اساس رویکرد تلویحی و ذهنی، عقاید مذهبی و ارزشی باید به طور تلویحی و ضمنی در تجربه افراد و در موضوعاتی که برنامه درسی را شکل می‌دهد نهفته و مستمر باشد. به نظر این گروه عقاید مذهبی در همه تجربه‌های ما جنبه تلویحی و ضمنی دارد. طرفداران رویکرد عمل‌گرا به سه روش اساسی برای تربیت اخلاقی و ارزشی اشاره می‌نمایند از جمله پاداش دادن، داوری کردن و عمل کردن. از نظر این گروه پاداش دادن به رفتارهای خوب، ایجاد توان داوری کردن و کمک به تجربه و عمل کردن یک رفتار خاص ارزشی و اخلاقی، از مؤثرترین روش‌های تربیت اخلاقی است (۲۵). علاوه بر این، انتخاب مدیرانی که علاوه بر تخصص دارای شایستگی-های اخلاقی باشد بسیار مهم است. در نتیجه به نظر می‌رسد برای

- Process (AHP) to prioritize barriers to the development of professional ethics in sports media. *Sports Management*; 5(3): 137-159. (In Persian).
7. Talebiannaia H, Mozaffari AA, Mortazai B. (2008). The study of the development of ethical behavior in the national championship sport and the presentation of the strategy. *Sport Management*; 37:191-171. (In Persian).
 8. Sims RR. (1991). The institutionalization of organizational ethics. *Journal of Business Ethics*; 10:493-506.
 9. Salami M. (2016). Presenting a model of professional ethics development in sport organizations. *Ethics in Science and Technology*; 12 (1): 1-13. (In Persian).
 10. Salami M. (2016). The professional ethics components of the faculty members in sciences and technology. *Ethics in Science and Technology*; 11(2): 51-60. (In Persian).
 11. Shaji R, Kozechian H, Ehsani M, Amiri M (2013). Analysis of demographic factors related to ethical decision making of soccer players. *Ethics in Science and Technology*; 9 (2): 1-12. (In Persian).
 12. Popoola I, Garner B, Ammeter A, Krey N, Beu Ammeter D, Schafer S. (2017). How does ethics institutionalization reduce academic cheating? *Journal of Education for Business*; 92(1): 29-35.
 13. Gonashvili A, Ivanova A, Starovoitova S. (2017). Ethical standards of fair play – the basis of modern sport. Available at: <https://idrottsforum.org/feature-gonashvilietal170926/>. Accessed: May 10, 2018.
 14. Creswell J (2017). Qualitative scale and research plan, selection among approaches (narrative research, phenomenology, foundation data theory, ethnography, case study). Translated by: Daniyafard H, Kazemi H. 3th ed. Tehran: Saffar Publishing. Pp: 123-130. (In Persian).
 15. Hooman H. (2012). Practical guide to qualitative research. 4thed. Tehran: Organization for the Study and Compilation of Human Sciences Books (SAMT).P:45. (In Persian).
 16. Danaee Fard H, Alvani SM, Azar A. (2009). Qualitative research methodology in management: a comprehensive approach. 3th ed. Tehran: Saffar-Eshraghi Publication. P: 134. (In Persian).
 17. Glaser BG. (2001). The grounded theory perspective: Conceptualization contrasted with description. NY: Sociology Press. P: 789.
 18. Dewey ME. (1983). Coefficients of agreement. *British Journal of Psychiatry*; 143: 482-489.
 19. Golipour A. (2005). Institutions and organizations (institutional ecology of organizations). Tehran: SAMT Publication. P: 143. (In Persian).
 20. Johnson H, Wilson G (1999). Institutional sustainability as learning. *Development in Practice*; 9(1-2): 43-55.
 21. Khastar H. (2009). A method for calculating the reliability of the coding stage in research

به نظر می‌رسد هماهنگی نهادها و در نظر گرفتن آنها به عنوان یک کل می‌تواند زمینه را برای نهادینه شدن اخلاق در ورزش فراهم آورد.

ملاحظه‌های اخلاقی

در این پژوهش از اصل رازداری و محرمانگی در فرایند اعمال مصاحبه‌ها استفاده شده است. علاوه بر این، با معرفی منابع اصل امانت‌داری محترم شمرده شده است.

واژه نامه

1. Moral value	ارزش‌های اخلاقی
2. Media ethics	اخلاق رسانه
3. Athletes ethics	اخلاق ورزشکاران
4. Coach ethics	اخلاق مربیان
5. Referees ethics	اخلاق داوران
6. Institutionalization	نهادینه شدن
7. Ethics promotion	ترویج اخلاق
8. Ethics standards	استانداردهای اخلاقی
9. Fair play	بازی منصفانه
10. Sport ethics	اخلاق ورزشی
11. Moral health	سلامت اخلاقی
12. Sportsmanship spirit	روح جوانمردی
13. Ethical code	منشور اخلاقی
14. Ethical education	آموزش اخلاقی
15. Management thinking	تفکر مدیریتی
16. Ethical virtues	فضائل اخلاقی

References

1. Parks JB, Zenger BR, Quarterman J. (2003). Contemporary management in sport. Translated by: Ehsani, M. Tehran: Tarbiat Modares University Publisher. Pp. 32-67. (In Persian).
2. Tajbakhsh A. (2016). Ethics in sport, applied ethics in physical education and sport sciences. Qom: Office of Exhibitions Publication. P.45. (In Persian).
3. Foroughi Pour H, Sabounchi R, Pak Tinat M (2011). Cognitive and psychosocial development of ethical behavior in the national championship sport. *Quarterly Journal of Sport Science Research*; 1(2): 91-85. (In Persian).
4. Rogers K, Keman H. (2016). Institutionalization, social process. Available at: <https://www.britannica.com/topic/institutionalization#accordion-article-history>. Accessed: Jun 11 2017.
5. Godman PS, Dean JR. (1989). Why productivity effects fail; organization development: theory, practice and research. Irwin: Homewood Publication. Pp: 34-45.
6. Soltan-Husseini M, Salimi M, Ghasemi H, Turan Vlashani S. (2013). Using Analytical Hierarchy

- society. *Quranic Studies Research*; 6(23): 83-59. (In Persian).
25. Sajjadi SM. (1997). Moral and value approaches and methods. *Philosophical Theological Researches*; 3:123-134. (In Persian).
26. Ardalan MR, Soltanzadeh V, Beheshti Rad R. (2017). The relationship between ethical changes of managers and human capital development. *Ethics in Science and Technology*; 12(2): 94-85. (In Persian).
27. Girginov V. (2008). *Management of sports development*. NY: Routledge. P: 87-89.
- interviews. *Quarterly Journal of Humanities*; 15(58): 174-161. (In Persian).
22. Soltani MR, Azgoli M, Ahmadnia S. (2016). An introduction to the critique of Maslow's hierarchy theory. *Quarterly Journal of Organizational Behavior Studies*; 5(1): 145-172. (In Persian).
23. Grosset Y, Attali M. (2011). The international institutionalization of sport ethics. *Society*; 48(6), 517-525.
24. Sharifi E, Jafari Nasab SH. (2015). Quranic methods in the institutionalization of ethics in